

Norbert Kasperek

Profesor Wojciech Wrześciński □- doktor honoris causa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie : wspomnienie o historyku

---

Echa Przeszłości 14, 221-223

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POŻEGNANIA

PROFESOR WOJCIECH WRZESIŃSKI
– DOKTOR *HONORIS CAUSA*
UNIwersytetu WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
W OLSZTYNIE.
WSPOMNIENIE O HISTORYKU

Prof. Wojciech Wrzesiński należał do najbardziej znanych współczesnych historyków polskich. Jego aktywność naukowa (przeszło 900 publikacji), doktoraty *honoris caussa* Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Opolskiego, Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, liczne nagrody, odznaczenia, członkostwo rad naukowych towarzystw i czasopism naukowych budzi uznanie. Stale w ruchu, wszechobecny, aktywny.... I nagle Dotarła do nas wieść, iż 2 lipca 2013 r. zmarł nagle we Wrocławiu.

Profesora Wrzesińskiego pożegnaliśmy razem z innymi historykami z całego kraju 6 lipca. Spoczął na Cmentarzu Grabiszyńskim.

Wojciech Wrzesiński¹ urodził się 6 października 1934 r. w Krzywosądku. Dzieciństwo skrócone przez wojnę i lata okupacji spędził na Kujawach, głównie w Radziejowie. Rodzina Wrzesińskich po 1945 r. osiadła w Aleksandrowie Kujawskim. Tu też młody Wojciech ukończył znakomite gimnazjum Ojców Salezjanów. Po maturze w 1951 r. Wrzesiński rozpoczął studia historyczne w pobliskim Toruniu. Na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika razem z nim kształcili się wówczas późniejsi znani profesorowie-historycy, tacy jak Jacek Staszewski²

¹ Całość na podstawie materiałów z Archiwum Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Biuro Rektora, Nadanie stopnia *doctora honoris causa* prof. dr. hab. Wojciechowi Wrzesińskiemu 1 października 2007, sygn. 3012/179.

² Zmarły 26 VIII 2013 r. prof. Jacek Staszewski wspominał: *Latem 1953 roku razem z Wojciechem Wrzesińskim spędziliśmy kilka tygodni w Olsztynie na zbieraniu materiałów do pracy, którą jako członkowie Studenckiego Koła Historyków w uniwersytecie toruńskim postanowiliśmy przygotować na ogólnopolski konkurs odradzającego się po poprzedniej likwidacji studenckiego ruchu naukowego... Wówczas też zaczęła się nasza przygoda z nauką, której pozostaliśmy wierni.*

– prezes Polskiego Towarzystwa Historycznego czy Sławomir Kalembka – rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Zaś wśród nauczycieli wystarczy wymienić: Ludwika Kolankowskiego, Karola Górskiego, Mariana Gumowskiego, Stanisława Hoszowskiego, Bronisława Włodarskiego, Bronisława Pawłowskiego. Promotorem pracy magisterskiej o ruchu robotniczym w Solcu Kujawskim, ukończonej w 1955 r. był prof. Witold Łukaszewicz, który był uczniem Marcelego Handelsmana. Na seminarium prof. Łukaszewicza powstała również rozprawa doktorska Wojciecha Wrzesińskiego.

W 1955 r. Wrzesiński z nakazem pracy pojawił się w Olsztynie będąc przekonany, że przyjechał tu na trzy miesiące. Został w mieście nad Łyną dziesięć lat. Warto zaznaczyć, że Olsztyn nie posiadał wówczas placówek naukowych, prowadzących badania nie tylko nad przeszłością ziem zachodnich i północnych, ale nad ich współczesnym obrazem. Z inicjatywą takich badań wyszedł Wojciech Wrzesiński, kierownik działu akt Polski Ludowej w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Olsztynie. W „Głosie Olsztyńskim” z 26 listopada 1960 r. pisał: *Wcześniej lub później musi chyba w Olsztynie dojść do reaktywowania, a właściwie stworzenia na zupełnie nowych podstawach Instytutu Warmińsko-Mazurskiego [...] o profilu nie tylko historycznym*. Był to początek drogi, która doprowadziła do powstania Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Od chwili, gdy Ośrodek został jednostką badawczo-rozwojową, pracami jego Rady Naukowej kierował Wojciech Wrzesiński.

W 1965 r. już jako doktor – Wojciech Wrzesiński przeniósł się do Wrocławia. Na Uniwersytecie Wrocławskim sprawował niemal wszystkie funkcje – od kierownika Zakładu Historii Najnowszej, kilkakrotnie dyrektora Instytutu Historycznego, później dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego, prorektora i wreszcie w latach 1990–1994 rektora tejże uczelni. Tu zaangażowany był w pierwszą „Solidarność”, czego skutkiem było m.in. odebranie mu kierownictwa Zakładu Historii Najnowszej.

Z Olsztynem i tutejszym środowiskiem naukowym pozostawał w stałym kontakcie. Pierwsza monografia, opublikowana przez poznański Instytut Zachodni w 1963 r. pt. *Ruch polski na Warmii, Mazurach i Powiślu w latach 1920–1939*, przyniosła mu szerokie uznanie, natomiast opublikowana w 1970 r. rozprawa habilitacyjna pt. *Polski ruch narodowy w Niemczech (1922–1939)* ugruntowała pozycję młodego badacza. Z „olsztyńskim” okresem Wrzesińskiego związane były prace poświęcone plebiscytom na Warmii i Mazurach oraz Powiślu, szkolnictwu polskiemu na Warmii i Mazurach, „Gazecie Olsztyńskiej” czy też Warmii i Mazurach w polskiej myśli historycznej. Zresztą prace Wojciecha Wrzesińskiego, dotyczące Prus Wschodnich w polskiej myśli politycznej, zainspirowały mnie – jeszcze jako studenta – do podobnych badań. Wśród kilkudziesięciu uczniów prof. Wojciecha Wrzesińskiego są m.in. związani z Olsztynem profesorowie: Bohdan Kozieńko-Poklewski, Bohdan Łukaszewicz oraz Robert Traba.

W Olsztynie w 1996 r. podczas Walnego Zgromadzenia Polskiego Towarzystwa Historycznego prof. Wojciech Wrzesiński został wybrany prezesem PTH. Z kolei w listopadzie 2005 r. powiększył grono Honorowych Obywateli Olsztyna. Jak podkreślił na uroczystości wręczenia dyplomu ówczesny prezydent miasta Czesław Jerzy Małkowski – *Wspaniale jest sptać dług wobec osób tworzących historię miasta. Zaś uhonorowany profesor dodał: Olsztyn, po Toruniu i Wrocławiu, jest dla mnie trzecią ojczyzną. Mimo że w Olsztynie przebywałem tylko 10 lat, to nadal jestem emocjonalnie związany z tym miastem.*

Toteż było naturalne, iż środowisko akademickie Olsztyna, które tak wiele zawdzięczało prof. Wrzesińskiemu, zechce uhonorować go nadaniem doktoratu *honoris causa*. 30 stycznia 2007 roku na Radzie Wydziału Humanistycznego UWM postawiłem – jako dziekan – wniosek o uczczenie i podziękowanie za wielokrotne wspomaganie olsztyńskiego środowiska argumentując m.in., iż Wojciech Wrzesiński *nigdy nie zapomniał o Olsztynie. Wielokrotnie w ciągu roku pokonywał trasę Wrocław – Olsztyn, by wspierać humanistyczne środowisko Olsztyna. Jego wychowankowie są dziś profesorami i pracują na naszym uniwersytecie. Profesor Wrzesiński wspierał inicjatywę utworzenia uniwersytetu w Olsztynie. Jego głos był ważny, gdy senat Uniwersytetu Wrocławskiego pozytywnie opiniował wniosek o utworzenie w Olsztynie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Wreszcie profesor Wrzesiński pozytywnie opiniował wniosek o przyznaniu Wydziałowi Humanistycznemu UWM uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego z zakresu historii. W dowód uznania za kształtowanie humanistyki w Olsztynie i promocję miasta, poprzez liczne publikacje, Rada Miasta Olsztyna nadała mu godność honorowego obywatela naszego grodu. Rada Wydziału Humanistycznego UWM w Olsztynie wnosi o nadanie mu godności doktora honoris causa naszego uniwersytetu za badania historyczne, ich popularyzację, organizację nauki polskiej i ponadpółwieczne związki z humanistycznym środowiskiem Olsztyna i stale okazywane mu wsparcie. W związku z powyższym Rada Wydziału Humanistycznego UWM zaproponowała na recenzentów prof. Sławomira Nicieję z Uniwersytetu Opolskiego, prof. Jacka Staszewskiego z UMK i prof. Henryka Samsonowicza, zaś promotorem został prof. Stanisława Achremczyk. Po otrzymaniu pozytywnych, pełnych entuzjazmu opinii Senat UWM uchwałą nr 189 z 29 czerwca 2007 r. nadał prof. Wojciechowi Wrzesińskiemu tytuł *doctora honoris causa*. Uroczystość wręczenia dyplomu odbyła się 1 października 2007 roku podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego, gdzie wygłosił on wykład nt. *Historyk w Olsztynie – posłannictwo i obowiązki.**

Jeszcze w czerwcu tego roku gościliśmy prof. Wrzesińskiego w Olsztynie, niestety po raz ostatni.

Norbert Kasperek
(Olsztyn)